

Technische commissie bodembescherming:
evaluatie van de periode 2001 t/m 2005

Hoofdrapport

Evaluatie Commissie TCB,
januari 2007

INHOUD

SAMENVATTING.....	4
WETTELIJKE CONTEXT	4
EVALUATIE	4
WERKWIJZE	4
VRAGEN EN ANTWOORDEN	4
1 INLEIDING	10
1.1 WETTELIJKE CONTEXT	10
1.2 EERSTE EVALUATIE	10
1.3 TWEEDE EVALUATIE	10
1.4 LEESWIJZER	11
2 AANPAK.....	12
2.1 WETTELIJKE CONTEXT	12
2.2 PLAN VAN AANPAK	12
2.3 VERWIJZING.....	12
3 DE COMMISSIE.....	13
3.1 SAMENSTELLING.....	13
3.2 ONDERSTEUNING	14
3.3 WERKWIJZE	14
3.4 TAAK	15
3.5 PRODUCTIE	15
3.6 BUDGET	16
4 BEDRIJFSVOERING.....	17
4.1 AANPAK.....	17
4.2 VERSLAGEN	17
4.3 RESULTATEN	17
5 KWALITEIT	22
5.1 AANPAK.....	22
5.2 VERSLAGEN	22
5.3 RESULTATEN	22
6 ONTWIKKELINGEN	25
6.1 AANPAK.....	25
6.2 VERSLAGEN	26
6.3 RESULTATEN	26
6.4 ANALYSE.....	28
7 SYNTHESE.....	30
7.1 WELKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER OP HET GEBIED VAN DE BODEM?	30
7.2 ZAL ER VRAAG NAAR BODEMADVIES BLIJVEN?.....	31
7.3 WAT IS DE POSITIONERING VAN DE COMMISSIE?	32
7.4 WAT IS DE TAAK VAN DE COMMISSIE?	33
7.5 VERDIEN EEN APARTE, ONAFHANKELIJKE BODEMCOMMISSIE DE VOORKEUR?.....	33
7.6 VOLDOEN DE ORGANISATIEVORM EN DE AANSTURING?.....	34
7.7 VOLDOET DE SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIE?	35
7.8 WAT IS DE KWALITEIT VAN DE ADVIEZEN?	36
7.9 MET WELKE DOELGROEPEN MOET WORDEN GECOMMUNICEERD?	37
7.10 HOE KOMT EEN VRAAG OP HET JUISTE ADRES?	37
8 CONCLUSIES	39
8.1 DE COMMISSIE	39
8.2 BEDRIJFSVOERING	39
8.3 KWALITEIT	39

8.4	ONTWIKKELINGEN	40
9	AANBEVELINGEN.....	42
9.1	DE COMMISSIE	42
9.2	BEDRIJFSVOERING	42
9.3	KWALITEIT	43
9.4	ONTWIKKELINGEN	43
10	TOT SLOT	44
11	EINDNOTEN.....	45

In samenhang met dit Hoofdrapport zijn de volgende bijlagen beschikbaar:

Nr.	Titel	Verschijningsvorm
1	Technische commissie bodembescherming: evaluatie van de periode 2001 t/m 2005 <i>Bijlage 1</i> Verslagen van interviews met personen uit de politiek, het beleid, de wetenschap en de commissie	Ligt ter inzage bij het secretariaat van de Technische commissie bodembescherming
2	Technische commissie bodembescherming: evaluatie van de periode 2001 t/m 2005 <i>Bijlage 2</i> Verslag van een e-mail enquête onder leden van de Tweede Kamer	Ligt ter inzage bij het secretariaat van de Technische commissie bodembescherming
3	Technische commissie bodembescherming: evaluatie van de periode 2001 t/m 2005 <i>Bijlage 3</i> Verslag van een e-mail enquête onder de beroepsgroep bodem	Is beschikbaar via website www.tcbodem.nl

Samenvatting

Wettelijke context

De Wet bodembescherming voorziet in een Technische commissie bodembescherming¹. Deze commissie geeft de ministers van VROM, LNV en V&W gevraagd en ongevraagd advies over technische bodemvraagstukken.

Evaluatie

Om de vier jaar wordt de commissie geëvalueerd. De commissie tekende zelf voor de eerste evaluatie, over de periode 1996 t/m 2000. De tweede en huidige evaluatie, over de periode 2001 t/m 2005, is in opdracht van de commissie door externen uitgevoerd. Daarvoor is een Evaluatie Commissie in het leven geroepen. Deze Evaluatie Commissie werd ondersteund door een extern secretaris.

Werkwijze

De evaluatie vond plaats aan de hand van interviews naar:

- o de ontwikkelingen binnen het beleidsveld bodem,
- o de kwaliteit en doorwerking van de adviezen en
- o de bedrijfsvoering van de commissie.

Vragen en antwoorden

De Evaluatie Commissie heeft zichzelf tien vragen gesteld op het gebied van:

- o ontwikkelingen binnen het beleidsveld bodem (1),
- o nut en noodzaak van de commissie (2),
- o positionering en taak van de commissie (3 en 4),
- o organisatie en samenstelling van de commissie (5 t/m 7) en
- o wisselwerking van de commissie met haar omgeving (8 t/m 10).

Hieronder volgen de vragen en de antwoorden.

1 Welke ontwikkelingen zijn er op het gebied van de bodem?

De Evaluatie Commissie heeft via mondelinge interviews en een e-mail enquête de ontwikkelingen op het gebied van de bodem in kaart laten brengen. De resultaten zijn onderverdeeld in bodembeleid, omgevingsbeleid, wetenschap, maatschappij en politiek en zijn samengevat in onderstaande tabel.

Aard	Nr.	Ontwikkeling	Gevolgen voor commissie
Bodembeleid	1	Het ingezette nieuwe beleid – bijvoorbeeld het hergebruik van grond en bagger – leidt tot veel veranderingen in de uitvoering.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat deze ontwikkelingen tot meer “bodemsectorale” vragen zullen leiden.
	2	De bodemgebruiker, het bodemgebruik en de risico's daarvan zijn bij beslissingen steeds meer het uitgangspunt.	
	3	Het bodembeleid wordt breder dan alleen bodemsanering en	

Aard	Nr.	Ontwikkeling	Gevolgen voor commissie
		aandacht voor stofgehalten.	
	4	Het initiatief voor bodemsanering komt steeds meer van partijen die iets met de bodem willen.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat deze ontwikkelingen tot andere vragenstellers zullen leiden.
	5	Veel bodemtaken verschuiven naar gemeenten.	
	6	In de bodeminformatisering doen zich belangrijke ontwikkelingen voor.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat deze ontwikkeling tot specifieke vragen en andere vragenstellers zal leiden.
Omgevingsbeleid	7	Bodem wordt steeds meer gekoppeld aan andere beleidsvelden.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de ontwikkelingen binnen het Omgevingsbeleid tot andere, meer multidisciplinaire (departementoverstijgende) vragen en tot andere vragenstellers zullen leiden.
	8	Het accent komt meer te liggen op systemen en gebieden.	
Wetenschap	9	Het academische onderwijs in de bodemkunde neemt in omvang af.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat dit geen onderwerp is voor de commissie.
Maatschappij	10	De maatschappij heeft minder aandacht voor het milieu ² , inclusief de bodem.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de maatschappij geen primaire doelgroep is voor de communicatie vanuit de commissie. De Evaluatie Commissie vindt dat dit punt aandacht van de opdrachtgevers ³ van de commissie verdient.
Politiek	11	Sinds de bodemsanering meer in de uitvoeringsfase is beland, is de belangstelling voor dit onderwerp in de Tweede Kamer sterk afgenomen.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de Tweede Kamer evenmin een primaire doelgroep is voor de communicatie vanuit de commissie. Ook in dit geval vindt de Evaluatie Commissie dat dit punt aandacht van de opdrachtgevers van de commissie verdient. De Evaluatie Commissie raadt de commissie aan te anticiperen op een Europese Kaderrichtlijn Bodem.
	12	De Europese Bodemstrategie leeft sterk bij de lidstaten, met uitzondering van Nederland.	
	13	De komst van een Europese Kaderrichtlijn Bodem is zeer waarschijnlijk. De Tweede Kamer is daar geen voorstander van.	

Tabel 1 Ontwikkelingen op het gebied van de bodem en gevolgen daarvan voor de commissie.

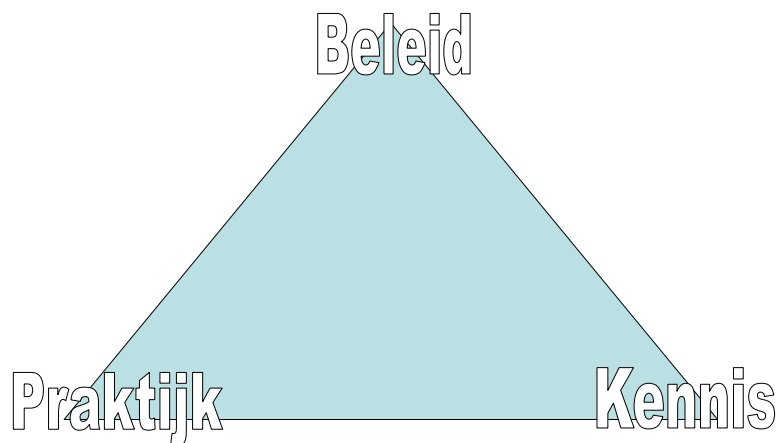
2 Zal er vraag naar bodemadvies blijven?

Gelet op bovengeschetste ontwikkelingen verwacht de Evaluatie Commissie dat er in de komende vijf à tien jaar behoefte blijft aan advies over bodemgerelateerde onderwerpen. Voor de periode daarna kan de Evaluatie Commissie dat niet overzien.

De Evaluatie Commissie verwacht een verschuiving in onderwerpen en in vragenstellers. Op grond daarvan schat zij in dat het aantal adviesaanvragen zeker niet zal verminderen. De Evaluatie Commissie verwacht, gelet op de geschetste ontwikkelingen, een toename in complexiteit van de vragen.

3 Wat is de positionering van de commissie?

De Evaluatie Commissie heeft de positionering van de commissie benaderd vanuit de driehoek Kennis, Beleid en Praktijk (zie Figuur 1). De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de niche van de commissie dicht bij het hoekpunt Kennis ligt en moet blijven liggen. Gelet op de taak van de commissie betreft het vooral Kennis op het gebied van de (toegepaste) bètawetenschappen.

Figuur 1 De driehoek Kennis, Beleid, Praktijk.

De Evaluatie Commissie is in verband met de doorwerking van de adviezen van oordeel dat aanvullende Kennis op het gebied van de gammawetenschappen (bijvoorbeeld beleidswetenschappen en bestuurskunde) wenselijk is. Dat geldt des te meer omdat de Evaluatie Commissie een toename van het aantal multidisciplinaire, departementoverstijgende vragen verwacht.

De adviezen van de commissie worden opgesteld vanuit het hoekpunt Kennis en beïnvloeden doorgaans het Beleid en daardoor ook de Praktijk. De interactie ligt met name langs de zijde die de hoekpunten Kennis en Beleid verbindt. De Evaluatie Commissie stelt voor dat de commissie meer aandacht besteedt aan de totale wisselwerking binnen deze driehoek.

De exclusieve advisering vanuit vooral de bètawetenschappen over voorgenomen beleid onderscheidt de commissie van bijvoorbeeld de VROM-raad en de Raad voor het Landelijk Gebied. Deze raden adviseren over de hoofdlijnen van het beleid.

4 Wat is de taak van de commissie?

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de commissie zich in de eerste plaats moet blijven richten op het geven van adviezen aan haar opdrachtgevers.

Het bodembeheer is jaren geleden sectoraal van start gegaan. Geleidelijk heeft een integratie plaats gevonden, eerst binnen bodem en de rest van het milieu, later ook met andere beleidsvelden als ruimtelijke ordening en waterbeheer. Deze integratie is nog steeds gaande, wat ook is af te leiden uit Tabel 1. De Evaluatie Commissie adviseert de commissie haar werkterrein "bodembreed" op te vatten en in relatie te zien tot andere beleidsterreinen, zoals ruimtelijke ordening, waterbeheer, energie en klimaat. De commissie heeft dit bij de eerste evaluatie en in haar adviezen zelf ook al onderkend.

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de commissie deze verdere verbreding en verdere integratie het beste geleidelijk vorm kan geven, om op het juiste moment de juiste accenten te kunnen leggen.

De Evaluatie Commissie vraagt naast de hierboven genoemde ontwikkelingen nadrukkelijk aandacht voor de Europese ontwikkelingen op het gebied van de bodem.

De Evaluatie Commissie beveelt de commissie aan de mogelijkheid om haar opdrachtgevers ook ongevraagd te adviseren juridisch te laten verankeren.

5 Verdient een aparte, onafhankelijke bodemcommissie de voorkeur?

De Evaluatie Commissie geeft de voorkeur aan een aparte bodemcommissie. Zij heeft daarvoor de volgende argumenten:

- De lange termijn waarop nadelige effecten zich in de bodem kunnen voordoen - in vergelijking met bijvoorbeeld water en lucht - en de onomkeerbaarheid daarvan in veel gevallen, rechtvaardigt een afzonderlijke organisatie voor het geven van adviezen over de bodem.
- De belangen voor het onderwerp bodem worden op een andere plaats niet op vergelijkbare wijze behartigd.
- Er zijn geen vergelijkbare commissies die vanuit een wetenschappelijke invalshoek het beleid adviseren. Van een eventuele fusie met een dergelijke vergelijkbare commissie kan dus geen sprake zijn.
- De commissie adviseert verschillende departementen over hun specifieke bodemaangelegenheden. Dat maakt een fusie met één van de departementale raden niet voor de hand liggend, te meer daar de Evaluatie Commissie een toename van het aantal multidisciplinaire vragen over de bodem verwacht. Daarbij komt nog dat de departementale raden in hoofdzaak uitsluitend over hoofdlijnen van het beleid adviseren.

De Evaluatie Commissie heeft voor het beantwoorden van deze vraag ook een bestuurskundige laten raadplegen. Deze is van oordeel dat een onafhankelijke organisatie bestuurlijk gezien een prima uitgangspunt is. Dat verkleint volgens hem de kans dat de wetenschappelijke advisering van de commissie "een speelbal" wordt van andere factoren.

De bestuurskundige is verder van oordeel dat de commissie het beste onafhankelijk van haar opdrachtgevers kan blijven. Deze positie vraagt volgens hem gevoeligheid van de commissie op het gebied van communicatie en voor bestuurlijke aspecten.

De Evaluatie Commissie is het eens met dit principe, mede gelet op de praktische werkwijze van de commissie met als gevolg de relatief geringe omvang daarvan en de beperkte hoeveelheid daarvoor benodigd geld.

6 Voldoen de organisatievorm en de aansturing?

De Evaluatie Commissie is op basis van de gehouden interviews van oordeel dat de huidige organisatie van commissie en secretariaat voldoet.

De Evaluatie Commissie heeft voor het beantwoorden van deze vraag ook een bedrijfskundige ingeschakeld. Deze adviseert om de beschrijving van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het secretariaat te actualiseren. De Evaluatie Commissie is het daarmee eens.

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat advisering zowel vroeg als laat in het beleidsproces moet kunnen plaats vinden.

De Evaluatie Commissie verwacht dat het onderwerp bodem, zodra de Europese bodemregels op ons afkomen, weer prominenter op de agenda zal komen. De Evaluatie Commissie verwacht vervolgens veel multidisciplinaire vragen, bijvoorbeeld over de gevolgen van de verandering van het klimaat voor de bodem. De Evaluatie Commissie verwacht dat de aard van de vragen het niveau van één departement doorgaans zal overstijgen. De Evaluatie Commissie pleit daarom voor een door meer departementen gedeelde aansturing.

7 Voldoet de samenstelling van de commissie?

De Evaluatie Commissie beveelt in hoofdlijn voortzetting van de technisch-natuurwetenschappelijke invulling van de commissie aan. Zij pleit voor meer kennis uit de beleidswetenschappelijke hoek. De Evaluatie Commissie is van oordeel dat leden van de commissie, gelet op de geschetste ontwikkelingen, oog moeten hebben voor bestuur en praktijk.

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat bij vertrek van een lid van de commissie een opvolger niet per definitie binnen dezelfde discipline hoeft te worden gezocht. Zij beveelt aan de discipline te laten afhangen van de actuele ontwikkelingen binnen het beleidsveld bodem. De Evaluatie Commissie beschouwt daarbij op dit moment de volgende ontwikkelingen als majeur:

- de Europese ontwikkelingen op het gebied van de bodemregelgeving;
- de verandering van het klimaat in relatie tot de bodem en
- de stijging van de zeespiegel in relatie tot de bodem.

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de benodigde extra kennis niet altijd bij een lid van de commissie aanwezig hoeft te zijn. Voor bepaalde onderwerpen kan in plaats daarvan ook een *hearing* met deskundigen worden georganiseerd. Ook zou de extra kennis bij een lid van het secretariaat aanwezig kunnen zijn.

8 Wat is de kwaliteit van de adviezen?

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de adviezen van de commissie vanuit de bètawetenschap voldoende zijn gefundeerd. Zij baseert dat op de interviews met deskundigen en op eigen waarnemingen. Verder vindt zij dat de vraagstelling en de beantwoording duidelijk zijn en dat de vormgeving en de leesbaarheid van de producten goed zijn.

Uit de interviews met opdrachtgevers en de algemeen secretaris is het de Evaluatie Commissie gebleken dat de adviezen niet altijd worden opgevolgd. De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de adviezen aan invloed zullen winnen als de commissie stelselmatig aandacht zou besteden aan de gevolgen van het uit te brengen advies voor het bestuur en voor de praktijk. De Evaluatie Commissie is voorts van oordeel dat een systematische *feed back* vanuit de opdrachtgevers de kwaliteit van de adviezen ten goede zal komen.

9 Met welke doelgroepen moet worden gecommuniceerd?

De Evaluatie Commissie vraagt de aandacht van de commissie voor de in kaart gebrachte ontwikkelingen. Gelet hierop beveelt de Evaluatie Commissie aan dat de commissie haar omgevingssensitiviteit vergroot en haar communicatiestrategie opnieuw beziet, in nauw overleg met bodeminstellingen als Bodem+, SKB en Stichting Bodemcentrum.

De Evaluatie Commissie vraagt speciaal aandacht voor het maken van onderscheid naar verschillende doelgroepen bij inhoud en format van uitgebrachte schriftelijke adviezen en bij vorm en functionaliteit van de website.

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de communicatie zich hoofdzakelijk moet richten op achtereenvolgens:

1. de huidige ontvangers van de adviezen (ministers van VROM, LNV en V&W);
2. potentiële nieuwe adviesvragers (provincies, gemeenten, waterschappen) en
3. een breed publiek (waaronder private partijen met bodemplannen en “de praktijk”).

10 Hoe komt een vraag op het juiste adres?

De Evaluatie Commissie verwacht dat de nieuwe doelgroepen waaraan zij in Tabel 1 refereert niet altijd weten welke instantie zij om raad kunnen vragen. Zij beveelt de commissie aan dit vraagstuk indringend te bespreken met collega bodeminstellingen zoals Bodem+, SKB en Stichting Bodemcentrum en met hen structurele afspraken te maken over intensieve samenwerking tussen de verschillende *back offices*, inclusief het doorgeleiden van vragen naar het juiste adres.

1 Inleiding

1.1 Wettelijke context

Artikel 2 van de Wet bodembescherming regelt onder meer het bestaan, de taak en de evaluatie van de Technische commissie bodembescherming. De belangrijkste passages luiden:

Artikel	Inhoud
2	Er is een Technische commissie bodembescherming.
2a Lid 1	De commissie heeft tot taak Onze Minister desgevraagd te adviseren over de uitvoering van wettelijke voorschriften en beleid, voor zover deze betrekking hebben op aangelegenheden van technische aard op het gebied van de bodembescherming.
2c	Telkens binnen een termijn van vier jaren brengt de commissie een rapport uit aan Onze Minister, waarin ten minste de taak, de samenstelling, de inrichting en werkwijze van de commissie aan een onderzoek worden onderworpen. Onze Minister zendt dit rapport, voorzien van zijn standpunt, aan de beide kamers der Staten-Generaal.

Tekst 1 Passages uit artikel 2 Wet bodembescherming.

1.2 Eerste evaluatie

De Technische commissie bodembescherming is eenmaal eerder geëvalueerd⁴. Het ging om de periode 1996 tot en met 2000. De evaluatie is verzorgd door de Technische commissie bodembescherming zelf. De conclusies luiden samengevat:

- *Taak.* De commissie verwacht een intensivering van de vraag naar kennis. Zij wil zich blijven richten op duurzaam bodembeheer. Het gaat daarbij om het schatten van kansen en beperkingen van de (al dan niet verontreinigde) bodem voor het gebruik, en om vraagstukken die verband houden met de rol van de bodem in andere aandachtsgebieden, bijvoorbeeld klimaat, waterhuishouding en ruimtelijke ordening.
- *Samenstelling.* De commissie is van oordeel dat de daarvoor benodigde wetenschappelijke disciplines in de commissie zijn vertegenwoordigd, na de verbreding van de expertise in de afgelopen jaren. Een verandering in samenstelling acht zij voorsnog niet noodzakelijk. De commissie pleit voor het behouden van de natuurwetenschappelijke en gezondheidskundige oriëntatie binnen de commissie, de beleidsoriëntatie van het secretariaat en de bestuurlijke oriëntatie van de voorzitter.
- *Inrichting.* De commissie is van oordeel dat de deskundigheid van commissie en secretariaat de basis van de advisering moet blijven.
- *Werkwijze.* De commissie heeft de efficiëntie van de advisering verhoogd, door meer gebruik te maken van werkgroepen en een thematische onderzoeksbenadering.

1.3 Tweede evaluatie

De tweede evaluatie bestrijkt de periode 2001 tot en met 2005. De Technische commissie bodembescherming heeft besloten deze evaluatie door externen te laten uitvoeren.

Om die reden is een Evaluatie Commissie in het leven geroepen. De samenstelling daarvan is vermeld in onderstaande tabel.

Nr.	Persoon	Functie
1	De heer ir. Bram de Borst (<i>voorzitter</i>)	Directeur Tauw Group bv
2	De heer prof. dr. Salle Kroonenberg	Hoogleraar Geologie en Toegepaste Aardwetenschappen aan de TU Delft
3	De heer drs. Lambert Verheijen	Dijkgraaf Waterschap Aa en Maas

Tabel 2 Samenstelling van de Evaluatie Commissie.

De Evaluatie Commissie werd ondersteund door een onafhankelijke, externe secretaris in de persoon van de heer ir. Theo Edelman van Bodemkundig Adviesbureau Edelman bv.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de *aanpak* van de evaluatie beschreven.

In hoofdstuk 3 zijn bijzonderheden over de *Technische commissie bodembescherming* vermeld.

Daarna volgen waarnemingen op het gebied van:

- de *bedrijfsvoering van de commissie* (hoofdstuk 4);
- de *kwaliteit en doorwerking van de adviezen van de commissie* (hoofdstuk 5);
- de *ontwikkelingen in het beleidsveld bodem* (hoofdstuk 6).

In hoofdstuk 7 verbindt de Evaluatie Commissie de afzonderlijke onderdelen uit de vorige hoofdstukken tot een *visie op het geheel*.

In de hoofdstukken 8 en 9 staan de conclusies en de aanbevelingen en in hoofdstuk 10 de slotopmerkingen.

2 Aanpak

2.1 Wettelijke context

De Wet bodembescherming vermeldt niet op welke wijze de vierjaarlijkse evaluatie van de commissie moet plaats vinden.

2.2 Plan van Aanpak

De gevolgde werkwijze staat beschreven in een Plan van Aanpak dat is opgesteld door Bodemkundig Adviesbureau Edelman bv⁵. De input voor dit plan werd geleverd tijdens een gesprek op 22 februari 2006 tussen de voorzitter, de algemeen secretaris en de plaatsvervangend algemeen secretaris van de commissie en de heer Edelman.

Het Plan van Aanpak maakt onderscheid in vier inhoudelijke onderdelen:

- 1 *Bedrijfsvoering*: feitelijke informatie over de commissie en evaluatie van het interne proces van bureau en commissie.
- 2 *Kwaliteit*: analyse van de kwaliteit van de adviezen en van de doorwerking daarvan.
- 3 *Ontwikkelingen*: analyse van de inhoudelijke ontwikkelingen in het beleidsveld bodem en de consequenties daarvan voor de advisering door de commissie.
- 4 *Synthese*: antwoord op de volgende vragen, gelet op de voorgaande drie aspecten:
 - 1 Behoeft de samenstelling van de commissie aanpassing?
 - 2 Behoeft de werkwijze van de commissie aanpassing?
 - 3 Welke aanbevelingen heeft de Evaluatie Commissie voor deze aanpassingen?

2.3 Verwijzing

De concrete aanpak bij de verschillende onderdelen is verderop in dit rapport beschreven:

- 1 *Bedrijfsvoering*: paragraaf 4.1;
- 2 *Kwaliteit*: paragraaf 5.1;
- 3 *Ontwikkelingen*: paragraaf 6.1.

3 De commissie

3.1 Samenstelling

3.1.1 Wettelijke grondslag

Artikel 3 van de Wet bodembescherming regelt de samenstelling en de omvang van de commissie. De belangrijkste passages luiden:

Artikel	Inhoud
3.1	De commissie bestaat uit een voorzitter en ten hoogste elf andere leden.
3.2	De voorzitter en de andere leden van de commissie worden benoemd op grond van hun deskundigheid op het gebied van de bodembescherming.
3a.1	De voorzitter en de andere leden van de commissie worden door Onze Minister benoemd. Onze Minister hoort de commissie alvorens hij de voorzitter benoemt.
3a.2	De voorzitter en de leden worden voor de tijd van vier jaren benoemd. Zij zijn terstond weer benoembaar.
3b.1	De commissie wijst uit haar midden een plaatsvervangend voorzitter aan.

Tekst 2 Passages uit artikel 3 Wet bodembescherming.

3.1.2 Bemensing

In onderstaande tabel is opgesomd welke personen in de commissie zitting hebben, sinds wanneer dat het geval is en op welk gebied zij deskundig zijn.

Nr.	Persoon	Lid sinds	Deskundigheid
1	Mevrouw ir. Loudi Stolker (voorzitter)	2001	Openbaar bestuur
2	De heer prof. dr. ir. Frans de Haan (plaatsvervangend voorzitter)	1985	Chemische aspecten van bodemverontreiniging
3	De heer dr. Joop van Wijnen	1990	Milieuverontreiniging en volksgezondheid
4	De heer dr. Eric Mischgofsky	1993	Bodemsanering in stedelijk gebied
5	De heer prof. dr. ir. Cees van den Akker	1994	Waterhuishouding en grondwater
6	De heer prof. dr. Peter de Ruiter	1995	Ecologie van terrestrische systemen
7	Mevrouw dr. Gonnie Jongmans – Liedekerken ⁶	1997	Milieuverontreiniging en volksgezondheid
8	De heer prof. dr. Willy Verstraete	1997	Gedrag en biologische afbraak van stoffen in grond en grondwater
9	De heer prof. dr. ir. Oene Oenema	1999	Landbouw en bemesting
10	De heer prof. dr. Jan Roelofs	2000	Ecologie van aquatische en natte terrestrische systemen
11	De heer dr. Pim de Voogt	2003	Bodemverontreiniging met milieuvreemde organische stoffen

Tabel 3 Bemensing van de commissie.

3.2 Ondersteuning

Een wetenschappelijk secretariaat ondersteunt de commissie bij haar werkzaamheden. Dit secretariaat bestaat uit 6 personen en telt 5 fte. De functies en personen zijn aangegeven in onderstaande tabel.

Nr.	Functiebenaming	Persoon	Aantal fte	
			potentieel	actueel
1	Algemeen secretaris	Mevrouw dr. Joke van Wensem	1,00	0,83
2	Adjunct secretaris, tevens plaatsvervangend algemeen secretaris	Mevrouw dr. ir. Sandra Boekhold	0,80	0,84
3	Senior adjunct secretaris	Mevrouw drs. Monique van der Aa ⁷	0,84	0,89
4/5	Adjunct secretaris	De heer ir. ing. Thijs Banken	1,64	1,70
		Mevrouw drs. Marlies ten Hove		
6	Administratief medewerker	Mevrouw Sita Sewnarain	1,00	0,83
TOTAAL			5,3	5,1

Tabel 4 Bemensing van het secretariaat.

3.3 Werkwijze

3.3.1 Frequentie bijeenkomsten

De commissie komt één maal per maand bijeen.

3.3.2 Ministerieel vertegenwoordiger

Om goede aansluiting te krijgen met beleidsvragen woont een ministerieel vertegenwoordiger de vergaderingen bij.

Tot oktober 2005 vertegenwoordigde de heer dr. Jan Roels de minister. De heer Roels was plaatsvervangend directeur van de directie Bodem, Water, Landelijk gebied van het Directoraat Generaal Milieubeheer. Vanaf die maand volgde de heer drs. Hugo von Meijenfeldt hem op. De heer Von Meijenfeldt is directeur van dezelfde directie.

3.3.3 Voorbereiding adviezen

Het secretariaat bereidt de adviezen zoveel mogelijk voor, in de vorm van volledige concepten. Tijdens de voorbereiding overlegt het secretariaat als dat nodig is met deskundigen van de meest betrokken ministeries of van andere overheden en met deskundigen van universiteiten en kennisinstituten.

De voltallige commissie bespreekt alle concepten. Een advies van "gemiddelde" zwaarte stelt zij in drie vergaderingen vast.

3.3.4 Werkgroepen en projecten

De commissie maakt ter voorbereiding van adviezen ook gebruik van werkgroepen met externe deskundigen, die een onderwerp uitdiepen.

De commissie schakelt ter onderbouwing van adviezen ook externe organisaties in voor het verrichten van verkennend onderzoek. Begeleiding vindt doorgaans plaats door zogeheten *petits comité's* die worden bemenst door commissieleden.

3.4 Taak

Het is de wettelijke taak van de commissie Onze Minister desgevraagd te adviseren (zie paragraaf 1.1). Aanvullend op deze wettelijke taak adviseert de commissie Onze Minister ook ongegevraagd.

3.5 Productie

3.5.1 Huidige evaluatieperiode

Gedurende de evaluatieperiode zijn 51 producten in de vorm van adviezen, rapporten of boeken geleverd. Dat zijn gemiddeld 10 producten per jaar.

In onderstaande tabel zijn de producten uit deze evaluatieperiode ingedeeld naar onderwerp en verschijningsvorm.

Onderwerp	Adviezen	Rapporten	Boeken	TOTAAL
Landbouw	24	1	1	26
Waterbeheer	2	4	1	7
Hergebruik grond en bagger	6	0	0	6
Bodemsanering	5	0	0	5
Bodemecologie	2	1	0	3
Overig	4	0	0	4
TOTAAL	43	6	2	51

Tabel 5 Bijzonderheden over de producten uit de huidige evaluatieperiode.

3.5.2 Vorige evaluatieperiode

In de periode 1996 tot en met 2000 zijn 72 producten geleverd. Dat zijn gemiddeld 14 producten per jaar.

Ter vergelijking zijn in onderstaande tabel de producten uit de vorige evaluatieperiode ingedeeld naar onderwerp en verschijningsvorm.

Onderwerp	Adviezen	Rapporten	Boeken	TOTAAL
Landbouw	27	1	1	29
Waterbeheer	0	0	0	0
Hergebruik grond en bagger	6	0	0	6
Bodemsanering	18	2	0	20
Bodemecologie	2	3	0	5
Overig	10	2	0	12
TOTAAL	63	8	1	72

Tabel 6 Bijzonderheden over de producten uit de vorige evaluatieperiode.

3.6 Budget

In onderstaande tabel is het gemiddeld begrote, jaarlijkse budget voor commissie, secretariaat en ongevraagde adviezen in de evaluatieperiode opgenomen.

Post	Bedrag (€)	Percentage
Salariskosten secretariaat	370.000	58
Materiële kosten secretariaat	85.000	13
Onderzoek en werkgroepen	80.000	13
Vergoedingen commissieleden	100.000	16
Totaal	635.000	100

Tabel 7 Jaarlijks begrote budget van de commissie⁸.

4 Bedrijfsvoering

4.1 Aanpak

Op 22 juni 2006 is de algemeen secretaris van de commissie geïnterviewd over de bedrijfsvoering van commissie en secretariaat. Voor dit doel is behalve de heer Edelman ook mevrouw drs. Pau Lian Staal-Ong van AT Osborne ingeschakeld. Zij gaf adviezen over de wijze waarop het interview zou worden gehouden, nam deel aan het interview en droeg bij aan de verslaglegging daarvan.

Om het interview te kunnen voorbereiden, heeft de algemeen secretaris een reeks documenten geselecteerd^{9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19} en beschikbaar gesteld.

Op basis van deze documenten is een serie vragen geformuleerd. De vragen zijn van te voren niet ter beschikking gesteld, om de antwoorden zo spontaan mogelijk te houden²⁰.

Het interview was algemeen van karakter. De bevindingen en aanbevelingen zijn gebaseerd op de uitspraken gedaan tijdens dit interview. Diepgaand dossieronderzoek voor bewijsvoering heeft niet plaatsgevonden.

De bedrijfsvoering is ook aan de orde gesteld tijdens interviews met drie beleidsambtenaren van de opdrachtgevende departementen en drie leden van de commissie.

4.2 Verslagen

Van de interviews met de algemeen secretaris en de drie beleidsambtenaren zijn verslagen gemaakt. Deze verslagen zijn opgenomen in een afzonderlijk rapport²¹.

4.3 Resultaten

4.3.1 Organisatie

Het wetenschappelijke secretariaat speelt een belangrijke rol bij het voorbereiden van de adviezen van de commissie. Uit paragraaf 3.6 blijkt dat ruim 70 procent van het totale budget aan het secretariaat wordt besteed.

Gedurende de evaluatieperiode was het secretariaat zelfstandig onderdeel van het Directoraat-generaal Milieu van het ministerie van VROM. Wat de inhoud betreft had het secretariaat een nauwe band met de directie Bodem, Water, Landelijk Gebied. Er was geen sprake van een hiërarchische relatie met deze directie²². Daardoor is een onafhankelijke advisering gewaarborgd.

4.3.2 Taken

De taken van de medewerkers van het secretariaat zijn vastgelegd in functiebeschrijvingen.

De verschillende taken zijn opgesomd in onderstaande tabel.

Type taak	Onderdelen
Primair	Opstellen en doen opstellen van adviezen en alles wat daaraan ten dienste ligt
	Plannen, voorbereiden en verslag leggen van commissievergaderingen
Secundair	Inbreng leveren in andere commissies
	Onderhoud netwerken
Management	Plannen van de productie
	Aansturen van medewerkers
	Voeren van administratief en financieel beheer
	Uitvoeren van personeelsbeleid
	Onderhouden van public relations

Tabel 8 Taken van het secretariaat.

In onderstaande tabel is weergegeven welk percentage van de totaal beschikbare tijd binnen het secretariaat aan de verschillende taken wordt besteed. De cijfers zijn gebaseerd op een schatting van de algemeen secretaris.

Type taak	Percentage bestede tijd
Primair	65
Secundair	23
Management	12
Totaal	100

Tabel 9 Relatieve besteding van tijd aan diverse taken.

4.3.3 Bevoegdheden en verantwoordelijkheden

De bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het secretariaat staan op hoofdlijnen beschreven in een Huishoudelijk reglement voor de voorlopige Technische commissie bodembescherming. Het Handboek 2001 beschrijft de werkwijze van het secretariaat, inclusief het financiële beheer, op hoofdlijnen. Dit Handboek is verouderd. Het secretariaat werkt aan een nieuwe versie.

Ruim 10 procent van het budget voor de commissie is vrij te besteden (zie tabel 7). Het ministerie van VROM heeft de algemeen secretaris gemandateerd dit deel van het budget te besteden.

Er is geen speciale procedure beschreven voor het uitgeven van dit budget. De commissie stelt elk jaar de prioriteitenlijst voor onderzoek vast. Dat is de gelegenheid voor de commissie om op de onderzoeksonderwerpen in te spreken.

De VROM controller bewaakt het budget. Het secretariaat draait mee in het financiële beheer van het ministerie van VROM. Er wordt getoetst op budgetoverschrijding; er wordt niet gecontroleerd aan welke posten het budget wordt besteed.

4.3.4 Planning

De belangrijkste adviesaanvragers zijn de minister van LNV, de minister van VROM, de minister van V&W en derden (provincies, gemeenten). De ondertekenaars van de Wet bodembescherming²³ kunnen de commissie rechtstreeks advies vragen. De overige aanvragen komen via de minister van VROM binnen.

De ministeriële vertegenwoordiger in de commissie stelt de commissie op de hoogte van inhoudelijke ontwikkelingen²⁴.

De planning van de adviesaanvragen blijft onzeker. De algemeen secretaris wordt dan ook niet “afgerekend” op het halen van de jaarplanningen.

Aan de termijnen voor het afhandelen van een eenmaal binnengekomen adviesaanvraag wordt wel veel belang gehecht. Het afhandelen gebeurt dan ook zeer planmatig. Wekelijks is er een secretariaatsoverleg waarbij de planning wordt besproken.

De begroting is niet gekoppeld aan de planning. Het budget dat beschikbaar werd gesteld in 2004 gaf bijvoorbeeld ruimte aan maximaal 14 adviezen. Deze doelstelling is niet gerealiseerd, mede vanwege het feit dat de adviezen relatief complex van aard waren.

4.3.5 Budget

Volgens de algemeen secretaris is het budget toereikend voor het huidige takenpakket sec. Dat geldt echter niet voor bijzondere zaken als deze externe evaluatie. Ook de externe communicatie, het inhalen van administratieve achterstand en het actualiseren van het handboek schieten er wat bij in.

4.3.6 Bijeenkomsten

In onderstaande tabel zijn de verschillende bijeenkomsten opgesomd.

Nr.	Naam	Aanwezigen	Frequentie
1	Commissievergadering	Voorzitter en leden van de commissie Ministerieel vertegenwoordiger Secretarissen van de commissie	1 maal per maand
2	Beleidsoverleg (invulling van wettelijke verplichting)	Voorzitter, vice-voorzitter, algemeen secretaris en plaatsvervangend algemeen secretaris van de commissie Directeuren van: - directies BWL, LMV en SAS van VROM ²⁵ - directie Platteland van LNV - directie Water van V&W Directeur van: uitvoeringsorganisatie Bodem+	1 maal per jaar
3	Vorbereidend beleidsoverleg ²⁶	Inhoudelijke vertegenwoordigers van: - directies BWL, LMV en SAS van VROM - directie Platteland van LNV - directie Water van V&W - uitvoeringsorganisatie Bodem+	2 maal per jaar
4	Inhoudelijk overleg	Bij adviesaanvraag betrokken ambtenaren en secretarissen	1 tot 2 maal per advies
5	Secretariaatsoverleg	Secretarissen van de commissie	1 maal per week

Tabel 10 Bijzonderheden over verschillende bijeenkomsten.

4.3.7 Feed back van commissie

Officiële *feed back* wordt gegeven in de vergaderingen van de commissie, in de vorm van wijzigingsvoorstellen op door het secretariaat geproduceerde teksten.

Na de maandelijkse commissievergadering wordt gemeenschappelijk geluncht. Tijdens de lunch wordt informeel geëvalueerd.

4.3.8 Communicatie

Het secretariaat verzendt de rapporten met de adviezen behalve aan de adviesaanvragers aan ruim 350 instellingen en personen die kenbaar hebben gemaakt hier prijs op te stellen. De adviezen zijn ook via het Internet in te zien op www.tcbodem.nl. Samenvattingen van de adviezen verschijnen in het tijdschrift Bodem.

Het secretariaat is voorts nadrukkelijk aanwezig op congressen als het jaarlijks door SKB georganiseerde congres BodemBreed.

4.3.9 Beoordeling

De **bedrijfskundige** heeft het volgende oordeel:

- Het secretariaat is goed en compact georganiseerd.
- De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn duidelijk.
- De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen echter niet goed vast op papier.

De **geïnterviewde commissieleden** hebben het volgende oordeel:

- Het secretariaat bedient hen goed.
- Het is duidelijk wie binnen het secretariaat voor hen aanspreekpunt is voor verschillende vraagstukken.
- Voor zover zij dat kunnen overzien, speelt het secretariaat flexibel in op adviesaanvragen.
- De adviezen en onderzoeken komen op goede wijze en tijdig tot stand.
- De commissie wordt voldoende gehoord bij het oppakken van nieuwe onderzoeken.
- Het contact tussen commissieleden en secretariaat is goed.
- Het secretariaat gaat goed om met de door de commissieleden gegeven *feed back*.

De **opdrachtgevers** tot slot beoordelen het secretariaat als volgt:

- Het secretariaat bedient hen goed.
- Het is duidelijk wie binnen het secretariaat voor hen of hun medewerkers aanspreekpunt is voor verschillende vraagstukken.
- Het secretariaat is flexibel (en zal dat ook moeten zijn).
- Het ministerie van VROM vindt dat het secretariaat zijn werkwijze meer in detail moet beschrijven.
- Het ministerie van VROM en het ministerie van LNV vinden dat de adviezen tijdig tot stand komen.
- De ministeries hebben verschillende ideeën over hun inbreng bij ongevraagde adviezen:
 - het ministerie van V&W laat de ongevraagde adviezen graag aan de commissie over;
 - het ministerie van VROM vindt dat het voldoende wordt betrokken bij het plannen en benoemen van ongevraagde adviezen;
 - het ministerie van LNV zou graag meer invloed hebben op het formuleren van de vraagstelling van ongevraagde adviezen;

- Het ministerie van V&W ziet de advisering liever eerder in het beleidsproces.
- Het contact tussen opdrachtgevers en secretariaat is goed.
- Het secretariaat gaat goed om met de door de opdrachtgevers gegeven *feed back*.

5 Kwaliteit

5.1 Aanpak

5.1.1 Beleid

Om de tevredenheid van de opdrachtgevers te peilen, is de kwaliteit van de adviezen aan de orde gesteld tijdens interviews met drie beleidsambtenaren van de opdrachtgevende departementen.

5.1.2 Wetenschap

Om de wetenschappelijke aspecten te kunnen beoordelen, is de kwaliteit van de adviezen aan de orde gesteld tijdens interviews met twee wetenschappers van buiten de commissie. Dit onderdeel kwam ook ter sprake tijdens de interviews met de drie leden van de commissie.

5.1.3 Politiek

Om de politieke aandacht voor de adviezen van de commissie te peilen, is een e-mail enquête onder de leden van de Tweede Kamercommissie voor VROM zaken gehouden.

Aanvullend zijn interviews gehouden met:

- het Europarlementslid mevrouw Dorette Corbey (PvdA),
- het Tweede Kamerlid de heer Ger Koopmans (CDA),
- het voormalige Tweede Kamerlid de heer Jaap Jelle Feenstra (PvdA).

5.1.4 Evaluatie Commissie

De leden van de Evaluatie Commissie hebben zes adviezen van de commissie bestudeerd en op kwaliteit beoordeeld.

5.1.5 Secretariaat

Tot slot is het onderwerp kwaliteit ter sprake gebracht tijdens het interview met de algemeen secretaris van de Technische commissie bodembescherming.

5.2 Verslagen

In afzonderlijke rapporten²⁷ zijn opgenomen:

- het verslag van de e-mail enquête onder leden van de Tweede Kamer;
- de verslagen van de interviews met de beleidsambtenaren, de wetenschappers, de politici, de leden van de Technische commissie bodembescherming en de algemeen secretaris.

5.3 Resultaten

5.3.1 Beleid

Twee van de drie beleidsambtenaren vinden de commissie “een factor van belang”. De derde respondent heeft moeite met de advisering “laat in het beleidsproces”.

Twee van de drie respondenten oordelen positief over de kwaliteit van individuele producten. Eén van hen ziet graag dat de commissie met meerdere scenario's werkt. De derde respondent had gehoopt dat een advies concreter zou zijn geworden.

De respondenten antwoorden verschillend op de vraag of men zich in de producten herkent:

- ja,
- had concreter gekund,
- nee, onvoldoende aansluiting met de uitdagingen van het beleid.

De drie respondenten vinden de producten van de commissie onafhankelijk.

Twee van de drie respondenten vinden dat de commissie bij het opstellen van de adviezen weinig rekening houdt met de bestuurlijke context. Eén van hen vindt dat ook niet nodig, de commissie zou zich moeten beperken tot technisch wetenschappelijke aspecten.

De drie respondenten merken op dat de departementen de adviezen niet altijd opvolgen. Indien een advies niet wordt opgevolgd, wordt dit gemotiveerd.

De minister van VROM geeft sinds enige tijd stelselmatig een officiële reactie op de verstrekte adviezen. Vanuit de andere ministeries geeft men informeel *feed back*.

5.3.2 Wetenschap

De geïnterviewde externe wetenschapper kende de individuele producten van de commissie niet. Hij kon dus niet over de kwaliteit daarvan oordelen. Wel gaf hij aan dat de leden van de commissie "prima mensen" zijn.

Uit de interviews met de drie geïnterviewde leden van de commissie blijkt het volgende:

- Zij zijn tevreden over de kwaliteit van de producten.
- Vrijwel altijd herkent men zich in de producten.
- Zij zijn van oordeel dat de producten onafhankelijk tot stand komen.
- De adviezen zijn niet altijd even praktisch bruikbaar.

5.3.3 Politiek

E-mail enquête

Van de 27 benaderde leden van de Tweede Kamer hebben er 12 gereageerd. Van deze 12 reacties waren er 4 inhoudelijk van aard. De andere 8 reacties betroffen in hoofdzaak verwijzingen naar de woordvoerders voor het onderwerp bodem.

Uit de inhoudelijke reacties blijkt het volgende:

- Twee van de vier respondenten kennen de TCB.
- De adviezen van de TCB bereiken deze twee respondenten. Eén van hen gaf aan dat dit soms het geval was.
- Op de vraag of men de adviezen van de TCB waardevol vindt, antwoorden de parlementariërs:
 - niet van toepassing (2x),
 - soms (1x),
 - weet ik niet (1x).

- Op de vraag of een speciaal advies van de TCB extra aansprak, luidt het antwoord in alle gevallen “niet van toepassing”.

Interviews

De geïnterviewde Europarlementariër had niet eerder van de commissie gehoord. Zij kan dus ook geen oordeel geven over de kwaliteit van de producten.

Het geïnterviewde Tweede Kamerlid geeft aan dat hij alleen incidenteel een rapport van de commissie onder ogen krijgt. Bij vérstreckende adviezen stelt hij een bestuurlijke samenvatting of een korte *briefing* op prijs.

Het geïnterviewde voormalige Tweede Kamerlid gaf aan dat het onderwerp bodem in de jaren negentig sterk leefde in de Tweede Kamer. Kamerleden dachten bij bodemverontreiniging aan een “zwaard van Damocles”. Tijdens zijn lidmaatschap nam hij stelselmatig kennis van de adviezen van de commissie. De huidige situatie noemt hij sterk veranderd: bodemsanering is in de uitvoeringsfase gekomen en geen politiek gevoelig punt meer.

5.3.4 Evaluatie Commissie

De leden van de Evaluatie Commissie beoordelen de kwaliteit van de producten als volgt:

- In wetenschappelijk opzicht is de kwaliteit redelijk tot uitstekend. Vanuit bètawetenschappelijk oogpunt maakt de commissie prima analyses.
- De vraagstelling en de beantwoording zijn duidelijk.
- De vormgeving en de leesbaarheid zijn goed. Wel is het taalgebruik nogal ambtelijk.
- Het product sluit in vijf gevallen aan bij de behoefte van de adviesaanvrager. In één geval is dat slechts gedeeltelijk het geval.
- Het product sluit in één geval niet aan bij de behoefte van overige actoren in het veld. De bestuurlijke agendering bij deze actoren krijgt onvoldoende aandacht.

5.3.5 Secretariaat

De algemeen secretaris heeft aangegeven dat de commissie niet altijd formele reacties op de uitgebrachte adviezen krijgt. Een systematische formele *feed back* zou volgens haar wel helpen.

6 Ontwikkelingen

6.1 Aanpak

6.1.1 E-mail enquête

Om de ontwikkelingen in het bodembeheer te inventariseren, is een e-mail enquête onder de beroepsgroep gehouden.

De externe secretaris heeft 217 personen benaderd. Deze behoren tot het netwerk van de externe secretaris, aangevuld met dat van de commissie. De verdeling van deze personen over diverse werkkringen is als volgt:

Nr.	Beroepsgroep	Aantal benaderde personen	
		Absoluut	Percentage
1	Adviesbureau	66	30
2	Provincie	33	15
3	Ministerie	31	14
4	Groot Technologisch Instituut	20	9
5	Gemeente ²⁸	17	8
6	Aannemer ²⁹	14	6
7	Universiteit	12	6
8	Overig	24	11
9	TOTAAL	217	99

Tabel 11 Achtergrond van bij e-mail enquête benaderde personen.

Deze personen is de volgende vraag voorgelegd:

*Op verzoek van de Technische commissie bodembescherming maak ik een schets van de **inhoudelijke ontwikkelingen in het beleidsveld bodem**.*

Het lijkt mij aardig om in het rapport een hoofdstuk op te nemen met de mening van directe betrokkenen.

Zou jij daarom in een paar woorden willen schetsen wat volgens jou de belangrijkste inhoudelijke ontwikkelingen zijn? Het mogen steekwoorden zijn, het mag telegramstijl zijn.

Tekst 3 Aan respondenten gestelde vraag.

De personen zijn eenmaal met bovenvermelde vraag benaderd en zonodig een tweede maal ter herinnering daaraan.

6.1.2 Interviews

De ontwikkelingen in en rond het bodembeheer waren verder onderwerp van gesprek tijdens interviews met:

- drie beleidsambtenaren van de opdrachtgevende departementen,
- een lid van de schrijfgroep van de Toekomstagenda Milieu,
- drie leden van de commissie,
- drie wetenschappers van buiten de commissie,
- twee politici en één ex-politicus,

en tijdens de vergaderingen van de Evaluatie Commissie.

6.2 Verslagen

De verslagen van de e-mail enquête onder de beroepsgroep en van de interviews zijn opgenomen in aparte bijlagen³⁰.

6.3 Resultaten

6.3.1 Beroepsgroep

De reacties van de beroepsgroep konden in tien verschillende categorieën worden ondergebracht. In onderstaande tabel worden deze categorieën benoemd en gekwantificeerd.

Nr.	Categorie	Deelreacties	
		Aantal	Percentage
1	Het ingezette nieuwe beleid – bijvoorbeeld het hergebruik van grond en bagger - leidt tot veel veranderingen in de uitvoering.	160	22
2	Bodem wordt steeds meer gekoppeld aan andere beleidsvelden.	95	13
3	De bodemgebruiker, het bodemgebruik en de risico's daarvan zijn bij beslissingen steeds meer het uitgangspunt.	85	11
4	Het bodembeleid wordt breder dan alleen bodemsanering en aandacht voor stofgehalten.	70	9
5	Het accent komt meer te liggen op systemen en gebieden.	55	7
6	Internationale invloeden doen zich steeds meer gelden.	48	6
7	Het initiatief voor bodemsanering komt steeds meer van partijen die iets met de bodem willen.	36	5
8	Veel bodemtaken verschuiven naar gemeenten.	36	5
9	In de bodeminformatisering doen zich belangrijke ontwikkelingen voor.	29	4
10	Overig	125	17
TOTAAL		739	100

Tabel 12 Uitslag van e-mail enquête naar ontwikkelingen in het beleidsveld bodem.

De ontwikkelingen die volgens de beroepsgroep spelen, werden vaak ook spontaan tijdens de interviews met beleidsambtenaren en wetenschappers genoemd. Voor zover dit niet het geval was, herkenden de respondenten de door de beroepsgroep genoemde ontwikkelingen in de meeste gevallen.

6.3.2 Wetenschap

Tijdens het interview met de heer Wim van Viersen en tijdens de eerste vergadering van de Evaluatie Commissie is gewezen op de achteruitgang van het academische onderwijs in de bodemkunde.

Deze ontwikkeling op het gebied van de bodem is samengevat in onderstaand tekstblok.

Het academische onderwijs in de bodemkunde neemt in omvang af.
--

Tekst 4 Ontwikkeling op het gebied van aan bodem gerelateerd wetenschappelijk onderwijs.

6.3.3 Maatschappij

In veel interviews is gemeld dat de maatschappelijke aandacht voor het milieu is afgenomen³¹. Hetzelfde werd gemeld voor bodem.

Deze maatschappelijke ontwikkeling op het gebied van de bodem is samengevat in onderstaand tekstblok.

De maatschappelijke aandacht voor milieu inclusief bodem is afgenomen.
--

Tekst 5 Maatschappelijke ontwikkeling op het gebied van bodem.

6.3.4 Politiek

Uit de interviews met het de heer Jaap Jelle Feenstra en de heer Ger Koopmans kan het teruglopen van de politieke aandacht voor het onderwerp bodem in Nederland worden gereconstrueerd. Aan het einde van de jaren tachtig en in een groot deel van de jaren negentig was de politieke aandacht voor bodem enorm. Bodemsanering was zelfs een onderwerp bij het formeren van het tweede paarse kabinet. Op dit moment is de belangstelling voor het onderwerp bodem bij leden van de Tweede Kamer niet groot. Dat blijkt uit de resultaten van de e-mail enquête onder de leden van de Tweede Kamer en wordt bevestigd door de heer Ger Koopmans.

Uit het interview met mevrouw Dorette Corbey wordt duidelijk dat de meeste Europarlementariërs enthousiast voorstander zijn van Europese regelgeving voor de bodem, in de vorm van een Europese Kaderrichtlijn Bodem.

Ook in veel andere interviews werd de teruglopende politieke aandacht voor het onderwerp bodem benadrukt.

De politieke ontwikkelingen op het gebied van de bodem zijn samengevat in onderstaand tekstblok.

Sinds de bodemsanering meer in de uitvoeringsfase is beland, is de belangstelling voor dit onderwerp in de Tweede Kamer sterk afgenomen.
De Europese Bodemstrategie leeft sterk bij de lidstaten, met uitzondering van Nederland.
De komst van een Europese Kaderrichtlijn Bodem is zeer waarschijnlijk ³² . De Tweede Kamer is daar geen voorstander van.

Tekst 6 Politieke ontwikkelingen op het gebied van bodem.

6.4 Analyse

De bovenvermelde ontwikkelingen zijn samengebracht in onderstaande tabel. Daarbij zijn de ontwikkelingen die volgens de beroepsgroep spelen onderverdeeld in ontwikkelingen in het bodembeleid en in het omgevingsbeleid. Verder worden wetenschappelijke, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen onderscheiden.

Aard	Nr.	Ontwikkeling
Bodembeleid	1	Het ingezette nieuwe beleid – bijvoorbeeld het hergebruik van grond en bagger – leidt tot veel veranderingen in de uitvoering.
	2	De bodemgebruiker, het bodemgebruik en de risico's daarvan zijn bij beslissingen steeds meer het uitgangspunt.
	3	Het bodembeleid wordt breder dan alleen bodemsanering en aandacht voor stofgehalten.
	4	Het initiatief voor bodemsanering komt steeds meer van partijen die iets met de bodem willen.
	5	Veel bodemtaken verschuiven naar gemeenten.
	6	In de bodeminformatisering doen zich belangrijke ontwikkelingen voor.
Omgevingsbeleid	7	Bodem wordt steeds meer gekoppeld aan andere beleidsvelden.
	8	Het accent komt meer te liggen op systemen en gebieden.
Wetenschap	9	Het academische onderwijs in de bodemkunde neemt in omvang af.
Maatschappij	10	De maatschappij heeft minder aandacht voor het milieu, inclusief de bodem.
Politiek	11	Sinds de bodemsanering meer in de uitvoeringsfase is beland, is de belangstelling voor dit onderwerp in de Tweede Kamer sterk afgenomen.
	12	De Europese Bodemstrategie leeft sterk bij de lidstaten, met uitzondering van Nederland.
	13	De komst van een Europese Kaderrichtlijn Bodem is zeer waarschijnlijk. De Tweede Kamer is daar geen voorstander van.

Tabel 13 Ontwikkelingen op het gebied van de bodem.

De Evaluatie Commissie constateert dat zich binnen het “strikte” bodembeleid veel ontwikkelingen voordoen. De aanpak en de actoren veranderen in hoog tempo. De Evaluatie Commissie is van oordeel dat dit tot andere vragen en tot andere vragenstellers gaat leiden.

De Evaluatie Commissie constateert tevens een verdere integratie van het onderwerp bodem met andere onderdelen van het Omgevingsbeleid, zoals de ruimtelijke ordening en het waterbeheer. De Evaluatie Commissie stelt met tevredenheid vast dat dit onderwerp sterk leeft bij de commissie.

De wetenschappelijke belangstelling, de maatschappelijke belangstelling en de politieke belangstelling voor de bodem nemen af. De Evaluatie Commissie is van

oordeel dat deze ontwikkelingen geen acties voor de commissie met zich mee brengen. Wel kan het verminderde aantal wetenschappelijk geschoolden op het gebied van de bodem voor problemen gaan zorgen.

De Evaluatie Commissie heeft zich gebogen over de geringe belangstelling voor bodem bij de Nederlandse politiek. Zij gaat ervan uit dat de geringe belangstelling een gevolg is van het feit dat de maatschappij hierover niet "piept". Blijkbaar vindt men dat de problemen goed worden aangepakt. En mocht dat naar het maatschappelijke oordeel niet zo zijn - zoals onlangs bij het onderwerp asbest - dan "piept" men alsnog en komt de politiek ook in actie.

De Evaluatie Commissie spreekt zijn bezorgdheid uit over de Nederlandse desinteresse in de Europese bodempolitiek. Zij constateert dat een Europese Kaderrichtlijn Bodem aanstaande is. Het verdient aanbeveling daar goed op te anticiperen.

7 Synthese

7.1 Welke ontwikkelingen zijn er op het gebied van de bodem?

De Evaluatie Commissie heeft zich beraden op de gevolgen van de in het vorige hoofdstuk geschetste ontwikkelingen voor de commissie. De resultaten zijn samengevat in onderstaande tabel.

Aard	Nr.	Ontwikkeling	Gevolgen voor commissie
Bodembeleid	1	Het ingezette nieuwe beleid – bijvoorbeeld het hergebruik van grond en bagger – leidt tot veel veranderingen in de uitvoering.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat deze ontwikkelingen tot meer “bodemsectorale” vragen zullen leiden.
	2	De bodemgebruiker, het bodemgebruik en de risico's daarvan zijn bij beslissingen steeds meer het uitgangspunt.	
	3	Het bodembeleid wordt breder dan alleen bodemsanering en aandacht voor stofgehalten.	
	4	Het initiatief voor bodemsanering komt steeds meer van partijen die iets met de bodem willen.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat deze ontwikkelingen tot andere vragenstellers zullen leiden.
	5	Veel bodemtaken verschuiven naar gemeenten.	
	6	In de bodeminformatisering doen zich belangrijke ontwikkelingen voor.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat deze ontwikkeling tot specifieke vragen en andere vragenstellers zal leiden.
Omgevingsbeleid	7	Bodem wordt steeds meer gekoppeld aan andere beleidsvelden.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de ontwikkelingen binnen het Omgevingsbeleid tot andere, meer multidisciplinaire (departementoverstijgende) vragen en tot andere vragenstellers zullen leiden.
	8	Het accent komt meer te liggen op systemen en gebieden.	
Wetenschap	9	Het academische onderwijs in de bodemkunde neemt in omvang af.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat dit geen onderwerp is voor de commissie.
Maatschappij	10	De maatschappij heeft minder aandacht voor het milieu ³³ , inclusief de bodem.	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de maatschappij geen primaire doelgroep is voor de communicatie vanuit de commissie. De Evaluatie Commissie vindt dat dit punt aandacht van de opdrachtgevers van de commissie verdient.
Politiek	11	Sinds de bodemsanering meer in de uitvoeringsfase	De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de Tweede Kamer

Aard	Nr.	Ontwikkeling	Gevolgen voor commissie
		is beland, is de belangstelling voor dit onderwerp in de Tweede Kamer sterk afgenomen.	evenmin een primaire doelgroep is voor de communicatie vanuit de commissie. Ook in dit geval vindt de Evaluatie Commissie dat dit punt aandacht van de opdrachtgevers van de commissie verdient.
	12	De Europese Bodemstrategie leeft sterk bij de lidstaten, met uitzondering van Nederland.	De Evaluatie Commissie raadt de commissie aan te anticiperen op een Europese Kaderrichtlijn Bodem.
	13	De komst van een Europese Kaderrichtlijn Bodem is zeer waarschijnlijk. De Tweede Kamer is daar geen voorstander van.	

Tabel 14 Ontwikkelingen op het gebied van de bodem en gevolgen daarvan voor de commissie.

Een toelichting op de gevolgen voor de commissie wordt hieronder gegeven.

7.2 Zal er vraag naar bodemadvies blijven?

7.2.1 Behoeftte aan advies

De Evaluatie Commissie verwacht dat er in de komende vijf tot tien jaar behoefte aan advies over bodemgerelateerde onderwerpen blijft. De Evaluatie Commissie baseert dat op de in het vorige hoofdstuk geschetste ontwikkelingen.

7.2.2 Verschuiving in advies

De Evaluatie Commissie verwacht dat er een verschuiving zal optreden in onderwerpen en in vragenstellers. De Evaluatie Commissie baseert dat op de in het vorige hoofdstuk geschetste ontwikkelingen.

7.2.3 Goede organisatie

De Evaluatie Commissie is daarom overtuigd van nut en noodzaak van een goede organisatie rond het verlenen van adviezen.

7.2.4 Neemt behoefte aan advies toe?

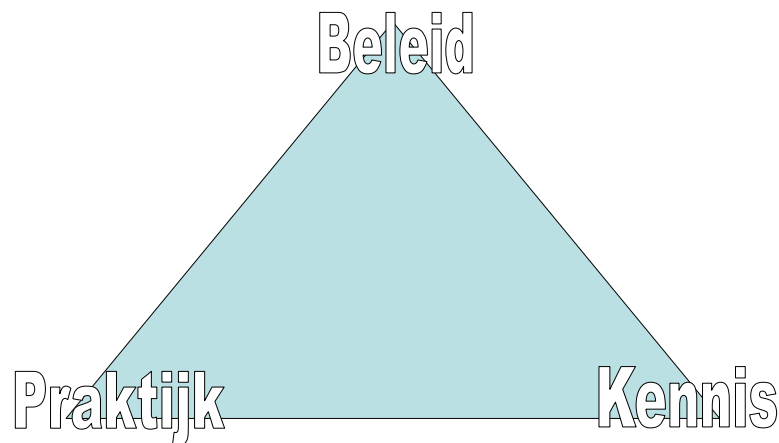
Het aantal adviesaanvragen in de tweede evaluatieperiode is gedaald ten opzichte van het aantal in de eerste evaluatieperiode. Daar staat tegenover dat de uitbrachte adviezen sterk in complexiteit kunnen verschillen.

De Evaluatie Commissie verwacht op basis van de geschetste ontwikkelingen dat het aantal adviesaanvragen gedurende de derde evaluatieperiode zeker niet zal verminderen en dat de complexiteit zal toenemen.

7.3 Wat is de positionering van de commissie?

7.3.1 Driehoek

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de niche van de commissie binnen de driehoek met als hoekpunten Kennis, Beleid en Praktijk dicht bij het hoekpunt Kennis ligt. De opdrachtgevers hebben voldoende Beleid in huis. Organisaties als SKB, Bodem+ en de Stichting Bodemcentrum en de reguliere adviesbureaus hebben hun wortels in de Praktijk.

Figuur 2 De driehoek Kennis, Beleid, Praktijk.

7.3.2 Kennis

Gelet op de taak van de commissie moet de Kennis vooral op het gebied van de (toegepaste) bètawetenschappen liggen.

De exclusieve advisering vanuit vooral de bètawetenschappen over voorgenomen beleid onderscheidt de commissie van bijvoorbeeld de VROM-raad en de Raad voor het Landelijk Gebied. Deze raden adviseren over de hoofdlijnen van het beleid.

De Evaluatie Commissie is in verband met de doorwerking van de adviezen van oordeel dat aanvullende Kennis op het gebied van de gammawetenschappen (bijvoorbeeld beleidswetenschappen en bestuurskunde) wenselijk is. Dat geldt des te meer omdat de Evaluatie Commissie een toename van het aantal multidisciplinaire, departementoverstijgende vragen verwacht.

7.3.3 Beleid en Praktijk

De adviezen van de commissie worden opgesteld vanuit het hoekpunt Kennis en beïnvloeden doorgaans het Beleid en daardoor ook de Praktijk. De interactie ligt met name langs de zijde die de hoekpunten Kennis en Beleid verbindt. De Evaluatie Commissie stelt voor dat de commissie meer aandacht besteedt aan de totale wisselwerking binnen deze driehoek. Dat kan door nog meer samen te werken met de departementen en door nog meer contacten te onderhouden met de genoemde praktijkorganisaties.

7.4 Wat is de taak van de commissie?

7.4.1 Gericht op opdrachtgevers

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de commissie zich moet blijven richten op haar opdrachtgevers. Naast het geven van gevraagde adviezen is het overdragen van kennis van belang, opdat de opdrachtgevers de adviezen voldoende kunnen duiden.

7.4.2 Bodembreed en integraal

Het bodembeheer is jaren geleden sectoraal van start gegaan. Geleidelijk heeft een integratie plaats gevonden, eerst binnen bodem en de rest van het milieu, later ook met andere beleidsvelden als ruimtelijke ordening en waterbeheer. Deze integratie is nog steeds gaande, wat ook is af te leiden uit Tabel 14. De Evaluatie Commissie adviseert de commissie haar werkterrein "bodembreed" op te vatten en in relatie te zien tot andere beleidsterreinen, zoals ruimtelijke ordening, waterbeheer, energie en klimaat. Bij de eerste evaluatie en in haar adviezen heeft de commissie dit zelf ook al onderkend.

De Evaluatie Commissie beveelt aan dat de commissie deze verdere verbreding en verdere integratie het beste geleidelijk vorm kan geven, om op het juiste moment de juiste accenten te kunnen leggen. Dit zou goed kunnen op basis van een aantal inhoudelijke verkenningen op basis van de geschetste ontwikkelingen, waarin de verbreding en de nauwere relatie met andere beleidsterreinen concreter worden gemaakt.

7.4.3 Europa

De Evaluatie Commissie vraagt naast de hierboven genoemde ontwikkelingen nadrukkelijk aandacht voor de Europese ontwikkelingen op het gebied van de bodem. De Evaluatie Commissie is van oordeel dat een Europese Kaderrichtlijn Bodem aanstaande is, tegen de overheersende politieke wens in Nederland. De Evaluatie Commissie vraagt de commissie nadrukkelijk goed op de Europese ontwikkelingen te anticiperen, desnoods – tijdelijk – tegen de stroom in.

7.4.4 Ongevraagde adviezen

De Evaluatie Commissie heeft geconstateerd dat de commissie ook ongevraagd advies uitbrengt. De opdrachtgevers vinden dit prima. Deze mogelijkheid is echter niet in de wet opgenomen. De Evaluatie Commissie beveelt aan dit juridisch te laten verankeren.

7.5 Verdient een aparte, onafhankelijke bodemcommissie de voorkeur?

7.5.1 Aparte, onafhankelijke bodemcommissie

De Evaluatie Commissie heeft zich gebogen over het dilemma of het onderwerp bodem zich het beste leent om bij een aparte bodemcommissie te worden ondergebracht, of dat beter aansluiting kan worden gezocht bij een andere commissie, bijvoorbeeld de Adviescommissie Water of de VROM-raad.

De Evaluatie Commissie geeft de voorkeur aan een aparte bodemcommissie. Zij heeft daarvoor de volgende argumenten:

- De lange termijn waarop nadelige effecten zich in de bodem kunnen voordoen - in vergelijking met bijvoorbeeld water en lucht - en de onomkeerbaarheid daarvan in veel gevallen, rechtvaardigt een afzonderlijke organisatie voor het geven van adviezen over de bodem.
- De belangen voor het onderwerp bodem worden op een andere plaats niet op vergelijkbare wijze behartigd.
- Er zijn geen vergelijkbare commissies die vanuit een wetenschappelijke invalshoek het beleid adviseren. Van een eventuele fusie met een dergelijke vergelijkbare commissie kan dus geen sprake zijn.
- De commissie adviseert verschillende departementen over hun specifieke bodemaangelegenheden. Dat maakt een fusie met één van de departementale raden niet voor de hand liggend, te meer daar de Evaluatie Commissie een toename van het aantal multidisciplinaire vragen over de bodem verwacht. Daarbij komt nog dat de departementale raden in hoofdzaak uitsluitend over hoofdlijnen van het beleid adviseren.

De Evaluatie Commissie heeft voor het beantwoorden van deze vraag ook een bestuurskundige laten raadplegen. Bestuurskundige Theo Toonen vindt het bestuurlijk gezien een goed uitgangspunt om de “objectieve staat van kennis en wetenschap” in een onafhankelijke organisatie onder te brengen. Dat verkleint volgens hem de kans dat de wetenschappelijke advisering van de commissie “een speelbal” wordt van andere factoren.

De bestuurskundige is verder van oordeel dat deze organisatie het beste onafhankelijk van haar opdrachtgevers kan blijven. Als reden daarvoor geeft hij op dat volgens het huidige bestuurlijke denken “waarheden niet van boven kunnen worden opgelegd”. Deze werkwijze vraagt volgens hem wel om plichten op het gebied van communicatie en bestuurlijke gevoeligheid.

De Evaluatie Commissie deelt de visie van de heer Theo Toonen, mede gelet op de relatief geringe omvang van de commissie en de geringe hoeveelheid daarvoor benodigd geld.

7.5.2 Integraal werken

Bestuurskundige Theo Toonen heeft een aantal plichten genoemd. De Evaluatie Commissie is van oordeel dat om een integrale werkwijze te waarborgen daarnaast een nauw contact met commissies als de VROM-raad, de Gezondheidsraad en de Adviescommissie Water noodzakelijk is. De Evaluatie Commissie beveelt overleg met deze instanties over de onderzoeksprogrammering aan.

7.6 *Voldoen de organisatievorm en de aansturing?*

7.6.1 Organisatievorm voldoet

De Evaluatie Commissie is op basis van de gehouden interviews van oordeel dat de huidige organisatie van commissie en secretariaat voldoet.

7.6.2 Beschrijvingen actualiseren

De Evaluatie Commissie is het eens met het advies van de bedrijfskundige om de beschrijving van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het secretariaat te actualiseren.

7.6.3 Vroeg in beleidsproces?

De ministers van VROM en van LNV vragen de commissie doorgaans advies in een late fase van het beleidsproces. De Evaluatie Commissie heeft geconstateerd dat het Ministerie van Verkeer en Waterstaat de mogelijkheid wil hebben ook vroeg in het beleidsproces om advies te vragen. De Evaluatie Commissie is van oordeel dat niets in de weg staat om aan deze wens te voldoen.

7.6.4 Gedeelde aansturing

De Evaluatie Commissie verwacht dat het onderwerp bodem, zodra de Europese bodemregels op ons afkomen, weer prominenter op de agenda zal komen. De Evaluatie Commissie verwacht vervolgens veel multidisciplinaire vragen, bijvoorbeeld over de gevolgen van de verandering van het klimaat voor de bodem. De Evaluatie Commissie verwacht dat de aard van de vragen het niveau van één departement doorgaans zal overstijgen. De Evaluatie Commissie pleit daarom voor een door meer departementen gedeelde aansturing.

7.7 Voldoet de samenstelling van de commissie?

7.7.1 Discipline

Het Instellingsbesluit³⁴ meldt het volgende over de samenstelling van de commissie:

Vanwege het technisch-natuurwetenschappelijke karakter van de advisering door de TCB zal de commissie bestaan uit technisch-natuurwetenschappelijke deskundigen, met name deskundigen op het gebied van de hydrologie, bodemkunde, toxicologie, geologie, ecologie, scheikunde en cultuur- en civiele techniek.

Tekst 7 Passage uit het Instellingsbesluit.

De Evaluatie Commissie beveelt in hoofdlijn voortzetting van de technisch-natuurwetenschappelijke invulling van de commissie aan. Zij pleit voor meer kennis uit de beleidswetenschappelijke hoek. De Evaluatie Commissie is van oordeel dat nieuwe leden van de commissie, gelet op de geschetste ontwikkelingen, oog moeten hebben voor bestuur en praktijk.

In beide evaluatieperiodes hadden de meeste adviesonderwerpen betrekking op het onderwerp landbouw. Het aantal adviesaanvragen over landbouwkundige onderwerpen lijkt stabiel.

Hergebruik van grond en bagger (nu tweede plaats) en bodemsanering (nu derde plaats) hebben elkaars positie ingenomen. Het aantal adviesaanvragen over bodemsanering is daarbij gedaald van 18 naar 5. De afname bij bodemsanering duidt waarschijnlijk op een zekere uitontwikkeling van het beleid. De toename bij grond en bagger is te herleiden op nieuwe ontwikkelingen in het beleid. Bij de e-mail enquête stond dit onderwerp op de eerste plaats.

7.7.2 Opvolging

De zittingstermijn van een aantal commissieleden loopt binnenkort af. Met het oog op de geschetste ontwikkelingen is de Evaluatie Commissie van oordeel dat bij vertrek van een lid van de commissie een opvolger niet per definitie binnen dezelfde discipline hoeft te worden gezocht. Zij beveelt aan de discipline te laten afhangen van de actuele ontwikkelingen binnen het beleidsveld bodem. De Evaluatie Commissie beschouwt daarbij de volgende ontwikkelingen op dit moment als majeur:

- de Europese ontwikkelingen op het gebied van de bodemregelgeving;
- de verandering van het klimaat in relatie tot de bodem en
- de stijging van de zeespiegel in relatie tot de bodem.

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de benodigde extra kennis niet altijd bij een lid van de commissie aanwezig hoeft te zijn. Voor bepaalde onderwerpen kan in plaats daarvan ook een *hearing* met deskundigen worden georganiseerd, zoals dat nu al de praktijk is bij werkgroepen van de commissie. Ook zou de extra kennis bij een lid van het secretariaat aanwezig kunnen zijn.

7.7.3 Profielschets commissielid

Bij de interviews zijn prima tips gegeven voor een profielschets van een nieuw lid van de commissie.

7.8 Wat is de kwaliteit van de adviezen?

7.8.1 Wetenschap

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de adviezen van de commissie vanuit de bètawetenschap voldoende zijn gefundeerd. Zij baseert dat op de interviews met deskundigen en op eigen waarnemingen.

7.8.2 Opgevolgd?

Uit de interviews met opdrachtgevers en de algemeen secretaris is het de Evaluatie Commissie gebleken dat de adviezen niet altijd worden opgevolgd.

7.8.3 Bestuur en praktijk

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de adviezen aan invloed zullen winnen als de commissie stelselmatig aandacht zou besteden aan de gevolgen van het uit te brengen advies voor het bestuur en voor de praktijk.

7.8.4 Feed back?

Uit de interviews met de opdrachtgevers en de algemeen secretaris komt tevens naar voren dat niet alle opdrachtgevers systematisch een officiële reactie geven naar aanleiding van het binnengekomen advies.

De commissie zou lering kunnen trekken uit een goede *feed back* van de opdrachtgevers (op drie niveaus: minister, directeur en medewerker). Die zou procesmatig het beste naar aanleiding van concept rapportages kunnen worden gegeven.

7.9 Met welke doelgroepen moet worden gecommuniceerd?

7.9.1 Ontwikkelingen

De Evaluatie Commissie vraagt de aandacht van de commissie voor de in kaart gebrachte ontwikkelingen. Gelet hierop beveelt de Evaluatie Commissie aan dat de commissie haar omgevings sensitiviteit vergroot en haar communicatiestrategie opnieuw beziet, in nauw overleg met bodeminstellingen als Bodem+, SKB en Stichting Bodemcentrum.

De Evaluatie Commissie vraagt bij de inhoud en het format van uitgebrachte schriftelijke adviezen en bij de vorm en de functionaliteit van de website speciaal aandacht voor een onderscheid in communicatie naar verschillende doelgroepen.

7.9.2 Huidige adviesvragers

De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de communicatie zich in de eerste plaats moet richten op de ontvangers van de adviezen. Het ligt voor de hand hiervoor in de eerste plaats de adviezen te benutten. De wetenschappelijke aspecten moeten in begrijpelijke taal duidelijk worden gemaakt.

7.9.3 Potentiële adviesvragers

Door decentralisatie, door de privatisering van de bodemsanering en door verschuivingen in het beleid ontstaan ook nieuwe doelgroepen die wellicht om een eigen benaderingswijze vragen. De Evaluatie Commissie raadt aan deze doelgroepen (provincies, gemeenten, waterschappen) in kaart te brengen en zorgvuldig met hen te communiceren over de mogelijkheid advies te vragen.

7.9.4 Breder publiek

In overleg met de opdrachtgevers zou de communicatie zich ook op een breder publiek - waaronder private partijen met bodemplannen en “de praktijk” - kunnen richten. Overigens presenteert de commissie zich jaarlijks al op het congres BodemBreed.

Het ligt voor de hand de communicatie op dit bredere publiek nauw af te stemmen met organisaties als Bodem+, SKB en Stichting Bodemcentrum.

7.10 Hoe komt een vraag op het juiste adres?

7.10.1 Nieuwe vragen, nieuwe doelgroepen

Eerder is vermeld dat de Evaluatie Commissie verwacht dat de geschetste ontwikkelingen tot nieuwe vragenstellers zullen leiden. De Evaluatie Commissie verwacht dat deze nieuwe doelgroepen niet altijd weten welke instantie zij om raad kunnen vragen.

7.10.2 In kaart brengen

De uitvoeringsorganisatie Bodem+ organiseert naar aanleiding van actuele onderwerpen periodiek bijeenkomsten met managers van de bevoegde gezagen bodemsanering. Ook bereiken Bodem+ veel vragen van gemeenten.

De Evaluatie Commissie beveelt de commissie aan in kaart te brengen op welke plaatsen vragen over de bodem binnenkomen, en regelmatig overleg te voeren met de verantwoordelijken over het adresseren van deze vragen aan bijvoorbeeld de commissie, Bodem+, SKB, Stichting Bodemcentrum, CLM of een adviesbureau.

8 Conclusies

8.1 De commissie

- 1 Volgens de Wet bodembescherming bestaat de commissie uit een voorzitter en maximaal 11 leden. De commissie bestaat nu uit een voorzitter en 10 leden. Er is desgewenst dus nog ruimte voor uitbreiding met één lid.
- 2 De Evaluatie Commissie verwacht dat er in de nabije toekomst behoefte blijft aan advies over bodemgerelateerde onderwerpen. Zij is van oordeel dat een onafhankelijke, buiten de overheid geplaatste organisatie het beste voldoet. De Evaluatie Commissie ziet geen aanleiding voor een fusie met een commissie die op een ander terrein adviseert, zoals de VROM-raad en de Adviescommissie Water.
- 3 De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de commissie haar niche in de wetenschap heeft, en niet in het beleid en de praktijk. De commissie moet uiteraard wel oog hebben voor het beleid en de praktijk. Het gaat in hoofdzaak om bètawetenschappelijke kennis, maar met het oog op de doorwerking van de adviezen ook om gammawetenschappelijke kennis.

8.2 Bedrijfsvoering

- 4 De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de huidige organisatie van commissie en secretariaat voldoet. Het secretariaat is goed, compact en duidelijk georganiseerd. De tijd die het aan de verschillende typen taken besteedt, is goed in balans. De commissieleden en de opdrachtgevers zijn tevreden over het functioneren van het secretariaat.
- 5 De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn duidelijk, maar staan onvoldoende op papier.
- 6 De commissie beschikt bij de huidige omvang van het takenpakket over voldoende budget.
- 7 Het tijdstip van indienen van een adviesaanvraag is vaak onzeker.
- 8 De verschillende ministeries zijn verdeeld over hun mogelijke inbreng bij de ongevraagde adviezen.
- 9 Het ministerie van V&W ziet graag de mogelijkheid van advisering vroeg in het beleidsproces.

8.3 Kwaliteit

- 10 De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de verstrekte adviezen vanuit de bètawetenschap voldoende gefundeerd zijn.

- 11 De opdrachtgevers oordelen over het algemeen positief over de kwaliteit van de producten. Slechts één van de drie departementen geeft stelselmatig officiële *feed back* op de uitgebrachte adviezen. De departementen volgen de adviezen van de commissie niet altijd op.
- 12 De leden van de commissie oordelen positief over de kwaliteit van de adviezen en de onafhankelijkheid waarmee deze tot stand komen. Zij zijn van oordeel dat de adviezen door deze nog meer op de praktijk te richten aan kwaliteit kunnen winnen.
- 13 De politiek is nauwelijks op de hoogte van het bestaan van de commissie.
- 14 De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de adviezen aan invloed kunnen winnen als de commissie stelselmatig aandacht besteedt aan de gevolgen voor bestuur en praktijk.
- 15 De Evaluatie Commissie is van oordeel dat toekomstige adviezen tevens aan invloed kunnen winnen als de opdrachtgevers stelselmatig *feed back* geven, vooral als een advies niet wordt overgenomen.

8.4 Ontwikkelingen

- 16 Gedurende de eerste evaluatieperiode leverde de commissie 71 producten. In de tweede evaluatieperiode is het aantal producten gedaald tot 51. Hieruit kan niet worden geconcludeerd dat de totale productie is afgenomen, omdat de producten onderling enorm in complexiteit kunnen verschillen.
- 17 Gedurende beide evaluatieperioden hebben de meeste adviezen betrekking op het onderwerp landbouw.
- 18 In de tweede evaluatieperiode heeft de commissie – vergeleken met de eerste evaluatieperiode - weinig adviezen over het onderwerp bodemsanering uitgebracht.
- 19 In de tweede evaluatieperiode heeft de commissie – vergeleken met de eerste evaluatieperiode – veel (ongevraagde) adviezen over het onderwerp waterbeheer uitgebracht.
- 20 De Evaluatie Commissie heeft uit de interviews en de e-mail enquête de volgende ontwikkelingen herkend:

Aard	Nr.	Ontwikkeling
Bodembeleid	1	Het ingezette nieuwe beleid – bijvoorbeeld het hergebruik van grond en bagger – leidt tot veel veranderingen in de uitvoering.
	2	De bodemgebruiker, het bodemgebruik en de risico's daarvan zijn bij beslissingen steeds meer het uitgangspunt.
	3	Het bodembeleid wordt breder dan alleen bodemsanering en aandacht voor stofgehalten.
	4	Het initiatief voor bodemsanering komt steeds

Aard	Nr.	Ontwikkeling
		meer van partijen die iets met de bodem willen.
	5	Veel bodemtaken verschuiven naar gemeenten.
	6	In de bodeminformatisering doen zich belangrijke ontwikkelingen voor.
Omgevingsbeleid	7	Bodem wordt steeds meer gekoppeld aan andere beleidsvelden.
	8	Het accent komt meer te liggen op systemen en gebieden.
Wetenschap	9	Het academische onderwijs in de bodemkunde neemt in omvang af.
Maatschappij	10	De maatschappij heeft minder aandacht voor het milieu ³⁵ , inclusief de bodem.
Politiek	11	Sinds de bodemsanering meer in de uitvoeringsfase is beland, is de belangstelling voor dit onderwerp in de Tweede Kamer sterk afgenomen.
	12	De Europese Bodemstrategie leeft sterk bij de lidstaten, met uitzondering van Nederland.
	13	De komst van een Europese Kaderrichtlijn Bodem is zeer waarschijnlijk. De Tweede Kamer is daar geen voorstander van.

Tabel 15 Ontwikkelingen op het gebied van de bodem.

- 21 De ontwikkelingen die tijdens de interviews met politici, beleidsambtenaren en wetenschappers zijn genoemd, en de ontwikkelingen die zijn genoemd zijn in de Toekomstagenda Milieu, stemmen voor een groot deel overeen met de ontwikkelingen genoemd door de beroepsgroep bodem.
- 22 De Evaluatie Commissie verwacht dat de geschetste ontwikkelingen zullen leiden tot een verschuiving in de partijen die advies vragen. De Evaluatie Commissie verwacht dat nieuwe doelgroepen niet altijd weten welke instantie zij om advies kunnen vragen.
- 23 De Evaluatie Commissie verwacht dat de geschetste ontwikkelingen ook zullen leiden tot een verschuiving in de onderwerpen waarover advies zal worden gevraagd.
- 24 De Evaluatie Commissie verwacht, gelet op de hierboven geschetste ontwikkelingen, dat het aantal adviesvragen in de nabije toekomst zeker niet zal verminderen.
- 25 De Evaluatie Commissie is van oordeel dat de geschetste ontwikkelingen de beste basis vormen voor het bepalen van de discipline van nieuw aan te trekken commissieleden. De Evaluatie Commissie beschouwt daarbij de volgende ontwikkelingen als majeur:
- de Europese ontwikkelingen op het gebied van de bodemregelgeving;
 - de verandering van het klimaat in relatie tot de bodem;
 - de stijging van de zeespiegel in relatie tot de bodem.

9 Aanbevelingen

9.1 De commissie

- 1 Overweeg de noodzaak tot een actualisering van het Instellingsbesluit.
- 2 Blijf uitgaan van de huidige organisatie.
- 3 Zoek de verbreding binnen bodem en de integratie met andere disciplines geleidelijk.
- 4 Regel de mogelijkheid om ongevraagd advies uit te brengen juridisch.
- 5 Baseer de discipline van nieuw aan te trekken commissieleden op de in deze evaluatie geschetste ontwikkelingen.
- 6 Stel op basis van de eerste en de tweede evaluatie criteria op voor het evalueren van de commissie.
- 7 Overweeg een nieuwe naam: Technische commissie bodem³⁶.

9.2 Bedrijfsvoering

- 8 Leg bij het maken van jaarplanningen minder de nadruk op het aantal adviesaanvragen en meer op de zwaarte daarvan.
- 9 Laat de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden eenmalig beschrijven door een professionele organisatie.
- 10 Houd de beschrijvingen vervolgens zelf actueel.
- 11 Actualiseer de planning voor het opstellen van adviezen regelmatig, in nauw overleg met de opdrachtgevers.
- 12 Geef de opdrachtgevers desgewenst de mogelijkheid om in te spreken bij het formuleren van de vraagstelling bij ongevraagde adviezen.
- 13 Maak aan opdrachtgevers duidelijk dat adviezen ook in een vroeg stadium van het beleidsproces kunnen worden gevraagd.
- 14 Inventariseer op welke plaatsen vragen om advies binnenkomen en coördineer de beantwoording daarvan met de betreffende instanties.
- 15 Maak een inschatting van de gevolgen van de in deze evaluatie geschetste ontwikkelingen voor het aantal adviesaanvragen, het onderwerp en de afkomst daarvan.
- 16 Monitor vervolgens het aantal adviesaanvragen, het onderwerp, de afkomst en de zwaarte daarvan.

9.3 Kwaliteit

- 17 Maak structurele afspraken met de opdrachtgevers over *feed back* naar aanleiding van de uitgebrachte adviezen.
- 18 Verken de mogelijkheid om de concrete suggesties van de opdrachtgevers voor het verbeteren van de kwaliteit van de adviezen te verzilveren.
- 19 Maak duidelijk welke gevolgen een advies heeft voor bestuur en praktijk.

9.4 Ontwikkelingen

- 20 Verken de mogelijkheden om samen met collega adviescommissies onderzoek te programmeren en uit te voeren.
- 21 Onderhoud nauw contact met organisaties die een rol spelen in de praktijk van het bodembeheer.
- 22 Vergroot de naamsbekendheid bij deze organisaties.
- 23 Richt de communicatie primair op de huidige opdrachtgevers, secundair op potentiële nieuwe adviesaanvragers (provincies, gemeenten, waterschappen), en tertiair op een breed publiek (inclusief “de praktijk”), in nauw overleg met instellingen als Bodem+, SKB en Bodemcentrum.
- 24 Ontwerp een strategie voor de communicatie met bestaande en nieuwe doelgroepen.
- 25 Besteed meer aandacht aan de bodemontwikkelingen vanuit de Europese Unie, de relatie tussen klimaatverandering en bodem en de relatie tussen zeespiegelstijging en bodem.

10 Tot slot

De Evaluatie Commissie bedankt iedereen die via een reactie op één van de e-mail enquêtes, deelname aan een interview of op andere wijze heeft bijgedragen aan de evaluatie van de commissie.

In het bijzonder bedankt zij mevrouw Joke van Wensem - de algemeen secretaris van de commissie - voor haar voortreffelijke ondersteuning bij het uitvoeren van dit evaluatieonderzoek.

Tot slot bedankt zij de extern secretaris de heer Theo Edelman voor de prettige en deskundige wijze waarop hij de (omvangrijke) werkzaamheden heeft uitgevoerd die de basis hebben gevormd voor het opstellen van deze evaluatie.

11 Eindnoten

¹ In het vervolg van dit rapport wordt de Technische commissie bodembescherming kortheidshalve als “de commissie” aangeduid.

² Aan het einde van het jaar 2006 neemt de aandacht voor het milieu weer toe. Deze aandacht is vooral gericht op de verandering van het klimaat, mede door de uitstoot van broeikasgassen.

³ Dat zijn de ondertekenaars van de Wet bodembescherming, de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en de minister van (zoals dat departement destijds heette) Landbouw en Visserij. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft de Wet bodembescherming niet ondertekend, maar wordt ook als opdrachtgever beschouwd.

⁴ Technische commissie bodembescherming, 2001. Rapport over de taak, samenstelling, inrichting en werkwijze van de Technische commissie bodembescherming, periode 1996 – 2001. Den Haag. TCB S27 (2001).

⁵ Bodemkundig Adviesbureau Edelman bv, 2006. Evaluatie van de Technische commissie bodembescherming 2001 t/m 2005. Plan van Aanpak. Wageningen.

⁶ Tijdens de evaluatie in 2006 bereikte ons het droeve bericht dat mevrouw Jongmans is overleden.

⁷ Per 1 februari 2007 opgevolgd door de heer drs. Jaap Tuinstra.

⁸ Exclusief huisvesting, computers en diensten van VROM.

⁹ J.J. Vegter, 2004. Een boekje open over de TCB. Den Haag.

¹⁰ Anonymus, 1986. Instelling Technische Commissie bodembescherming. Staatscourant 17 december 1986/Nr. 02d6409.

¹¹ Zie eindnoot 3.

¹² Technische commissie bodembescherming, 2005. Jaarverslag Technische commissie bodembescherming. Den Haag.

¹³ Technische commissie bodembescherming, 2006. Overzicht van de TCB-publicaties. Den Haag.

¹⁴ Technische commissie bodembescherming, 2001. Verslag van beleidsoverleg. Den Haag.

¹⁵ Technische commissie bodembescherming, 2002. Verslag van beleidsoverleg. Den Haag.

¹⁶ Technische commissie bodembescherming, 2003. Verslag van beleidsoverleg. Den Haag.

¹⁷ Technische commissie bodembescherming, 2004. Verslag van beleidsoverleg. Den Haag.

¹⁸ Technische commissie bodembescherming, 2005. Verslag van beleidsoverleg. Den Haag.

¹⁹ Technische commissie bodembescherming, 2005. Werkprogramma. Den Haag.

²⁰ Dit geldt voor alle interviews.

²¹ Zie passage onder Inhoud.

²² Begin 2006 is het secretariaat ingedeeld bij VROM algemeen (raden en commissies). Dit onderdeel valt onder de secretaris-generaal. In de praktijk zijn de taken gedelegeerd aan de plaatsvervangende secretaris-generaal, tevens hoofd gemeenschappelijke diensten. Dat is de rechtstreekse baas van de algemeen secretaris, waarmee jaarlijks een evaluatiegesprek en een begrotingsbespreking plaatsvinden.

Door deze indeling is het secretariaat zichtbaarder geworden binnen de VROM organisatie. Dat heeft als voordeel dat de algemeen secretaris bepaalde aspecten van de bedrijfsvoering beter kan aankaarten. Het secretariaat is verplicht regelmatig bedrijfsrapportages uit te brengen en andere verantwoording af te leggen.

²³ Zie eindnoot 3.

²⁴ Om het beeld compleet te krijgen, organiseert het secretariaat sinds 2006 eens per half jaar een Voorbereidend beleidsoverleg met alle projectleiders van projecten die naar verwachting tot een adviesaanvraag zullen leiden.

²⁵ BWL = Bodem, Water, Landelijk gebied. LMV = Lokale Milieukwaliteit en verkeer. SAS = Stoffen, Afvalstoffen en Straling.

²⁶ Pas in 2006 begonnen.

²⁷ Zie passage onder Inhoud.

²⁸ Inclusief Gemeentelijke Milieudienst.

²⁹ Inclusief Grondbank.

³⁰ Zie pasage onder Inhoud.

³¹ Zie eindnoot 2.

³² Een concept is inmiddels uitgebracht.

³³ Zie eindnoot 2.

³⁴ De minister van VROM, 1986. Instelling Technische commissie bodembescherming. Staatscourant 17 december 1986, nr. 02d6409.

³⁵ Zie eindnoot 2.

³⁶ Bodembeleid wordt steeds meer onderdeel van omgevingsbeleid. Een afgewogen omgevingsbeleid is er niet bij gebaat dat de afzonderlijke beleidsvelden het eigen veld uitsluitend “beschermen”.